

CENTRO: I.E.S.MARÍA SARMIENTO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

ANATOMÍA APLICADA

DEPARTAMENTO: BIOLOXÍA E XEOLOXÍA

CURSO: PRIMEIRO CURSO DE BACHARELATO

ANO ACADÉMICO: 2017/18

ÍNDICE

Folla Excel

Glosario

Folla 2

Contexto

Folla 3

Centro

Alumnado

Obxectivos adaptados ao contexto do centro e do alumnado

Secuenciación e temporalización

Folla 4

Relacionar aspectos curriculares para cada unidade / proxecto / tema

Folla 5

Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Folla 6

Metodoloxía

Folla 7

Organización

Avaliación

Folla 8

Avaliación inicial

Acreditación de coñecementos previos

Avaliación continua

Avaliación final

Avaliación extraordinaria

Recuperación e avaliación de pendentes

Avaliación do proceso de ensino e da práctica docente

Folla 9

Indicadores de logro do proceso de ensino

Indicadores de logro da práctica docente

Avaliación da programación didáctica

Atención á diversidade

Folla 10

Medidas ordinarias e extraordinarias

Actividades complementarias e extraescolares

Folla 11

Datos do departamento

Folla 12

Referencias normativas

Folla 13

GLOSARIO

Terminoloxía básica sobre programación.

Desenvolvemento curricular	2ª nivel de planificación curricular. Inclúese no PE.
Programacións didácticas	3ª nivel de planificación. Realizada polos departamentos didácticos.
Programación de aula	4ª nivel de planificación. Realizada polo profesorado.
Programación didáctica	Instrumento de planificación curricular específico de cada área que pretende ordenar o proceso de ensino - aprendizaxe do alumnado. Debe responder a estas cuestións: 1. Que, cando e como ensinar / 2. Que, cando e como avaliar / 3. Como atender á diversidade.
Criterios de avaliación	Referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias. Responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina (art. 2.3. do Decreto 86/2015).
Estándares de aprendizaxe	Especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliábeis, e permitir graduar o rendemento ou o logro alcanzado.
Criterios de cualificación	
Indicadores de logro	Son especificacións dos estándares para graduar o seu nivel de adquisición. Forman parte dos criterios de cualificación de dito estándar. O instrumento máis idóneo para identificar esa graduación sería a rúbrica (art. 7.4 da Orde ECD 65/2015, BOE 29/1/2015). O docente é o responsable da súa definición e posta en práctica.
Grao de consecución dun estándar	Serve para sinalar o grao mínimo de consecución esixible dun estándar para superar a materia (art. 13.3d da Resolución 27/7/2015). Canto maior sexa o grao esixido de consecución, máis importante se considera o estándar.
Criterios de cualificación e instrumentos	Serven para ponderar “o valor” que se dá a cada estándar e a proporción que cada instrumento utilizado para avalialo achega a ese valor.
Estándares imprescindibles	Son os estándares mínimos esixibles para superar un área. O seu grao de adquisición debería estar en torno ao 100%.
Procedementos e instrumentos	Os procedementos de avaliación utilizábeis, como a observación sistemática do traballo do alumnado, as probas orais e escritas, o portfolio, os protocolos de rexistro ou os traballos de clase, permitirán a integración de todas as competencias nun marco de avaliación coherente (art. 7.6, terceiro parágrafo, da Orde ECD 65/2015).

Rúbrica	Instrumento de avaliación que permite coñecer o grao de adquisición dunha aprendizaxe ou dunha competencia
Portfolio	Achega de producións dun alumno/a
OUTROS ASPECTOS	
Graduación dos estándares	Para identificar o progreso dos mesmos ao longo dunha etapa.
Perfil de área	Conxunto de estándares de aprendizaxe avaliábeis que ten unha área ou materia. Dado que os estándares de aprendizaxe avaliábeis pónense en relación coas competencias, este perfil permitirá identificar aquelas competencias que se desenvolven a través desa área ou materia (art. 5.6 Orde ECD 65/2015). Son a referencia para a programación, a avaliación e o reforzo.
Perfil competencial	Conxunto de estándares de diferentes áreas relacionados coa mesma competencia clave (art. 5.7 Orde ECD 65/2015).
Avaliación das competencias	A avaliación do grao de adquisición das competencias debe estar integrada coa avaliación dos contidos, na medida en que ser competente supón mobilizar os coñecementos, destrezas, actitudes e valores (art. 7.3 da Orde ECD 65/2015).
Nivel de desempeño das competencias.	Poderanse medir a través dos indicadores de logro, tales como rúbricas ou escalas de avaliación [...] que teñan en conta á atención á diversidade (art. 7.4 da Orde ECD/65/2015).
Tarefa:	É a acción ou conxunto de accións orientadas á resolución dunha situación ou problema, nun contexto definido, combinando todos os saberes dispoñibles para elaborar un produto relevante. As tarefas integran actividades e exercicios.
Identificación de contidos e criterios	Exemplo: B1.1: B1: Bloque de contido / 1: Número de contido dun bloque.
Identificación dos estándares	Exemplo: BXB1.1.2 BX: Abreviatura da área: Xeografía e Historia. B1. Bloque de contidos do que xorde o estándar. 1. Número do criterio de avaliación que orixina o estándar. 2. Número de estándar dun determinado criterio de avaliación.

[No portal de Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria \(http://www.edu.xunta.es/portal/guiadalomce\)](http://www.edu.xunta.es/portal/guiadalomce) están dispoñibles, en formato doc e desagregados por áreas:

- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- A Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta.

O CENTRO

O I.E.S. María Sarmiento é un centro público dependente da Consellaría de Educación da Xunta de Galicia. O Centro está formado por cinco edificios máis un ximnasio e un polideportivo compartido co outro instituto do concello.

Está composto polos seguintes edificios:

EDIFICIO A: Administración do centro, sala de profesores, despachos directivos e aulas de ESO e do ciclo de Administración, Informática, laboratorio de ciencias e aula de tecnoloxía.

EDIFICIO B: Biblioteca, aulas de informática, aulas de ESO, laboratorio de física e química.

EDIFICIO C: Aula de música, plástica, FP Básica de mantemento de vehículos e talleres dos ciclos de electricidade e de mantemento de vehículos.
técnica.

EDIFICIO E: Aulas de bacharelato, FP Básica de Mantemento de vehículos, cociña e comedor escolar.

SITUACIÓN

Está situado no concello de Viveiro, que é un concello do norte da provincia de Lugo pertencente á Comarca da Mariña Occidental. Ten unha poboación de máis de 16.000 habitantes distribuída nas seguintes Parroquias: Santa María e Santiago (6.328 habitantes, 5.9 Km²), Santiago de Celeiro (1.955 habitantes, 4.5 Km²), Santa María de Galdo (605 habitantes, 18.5 Km²), San Xoán de Covas (3.583 habitantes, 13.2 Km²), San Xiao de Landrove (341 habitantes, 3.8 Km²), Santa María de Magazos (728 habitantes, 10.9 Km²), Santa María de Chavín (258 habitantes, 9.1 Km²), San Cibrao de Vieiro (607 habitantes, 3.7 Km²), San Pedro (353 habitantes, 2.8 Km²), San Xiao de Area-Faro (184 habitantes, 4.7 Km²), Santo André de Boimente (167 habitantes, 19.9 Km²) e San Estevo de Valcarría (131 habitantes, 9.3 Km²).

No tocante á situación socioeconómica do alumnado, dicir que a maioría das familias encadraríanse dentro da clase media. En canto á situación da residencia familiar predominan o alumnado que provén dos núcleos de poboación de Celeiro, Viveiro centro, Covas e o centro urbano do Vicedo, combinados cunha poboación moi rural diseminada polos concellos de O Vicedo, Ourel, Muras e a parte sur do concello de Viveiro.

Centros adscritos

CEIP Pedrosa Latas de Celeiro

CEIP do Vicedo

CEIP Plurilingüe Santa Rita de Galdo

Ensinanzas que oferta o centro no presente curso

Dentro do réxime xeral:

Educación Secundaria Obrigatoria cos dous Programas de Mellora da Aprendizaxe e Rendemento, un en 2º da ESO de dous anos académicos e outro en 3º da ESO dun ano académico.

Programas de Formación profesional básica de Mantemento de vehículos e de Servizos administrativos.

Ciclos formativos de grao medio: Xestión administrativa, Soldadura e caldeiraría, Instalacións eléctricas e automáticas, Carrozaría e Electromecánica de vehículos automóbiles.

Ciclos formativos de grao superior: Administración e finanzas e Sistemas electrotécnicos e automatizados.

Bacharelatos nas modalidades de Ciencias, Humanidades e Ciencias Sociais.

Dentro do réxime de ensinanzas de adultos

ESA Nivel III, módulos I, II, III e IV

Ciclo formativo de Xestión administrativa modular

Bacharelatos nas modalidades de Ciencias e Ciencias Sociais.

Características singulares

O centro dispón de comedor escolar.

O alumnado dispón de transporte escolar.

O número de alumnos supera lixeiramente os 700 estudantes no presente curso.

O ALUMNADO

Poboación inmigrante

No presente curso hai un total de 32 alumnas e alumnos con nacionalidade non española, repartidos da seguinte forma:

Nacionalidade	Nº de estudantes
Alxeriana	1
Arxentina	3
Brasileira	1
Británica	1
Colombiana	2
Dominicana	10
Peruana	2
Portuguesa	4
Romanesa	4
Uruguiaia	1
Venezolana	1

Estadística de matrícula

Ensinanza	Grupo	Mulleres	Homes	Total
1º Ensinanza secundaria obrigatoria	A	11	10	21
	B	10	11	21
	C	9	11	20
	D	10	11	21
2º Ensinanza secundaria obrigatoria	A	12	9	21
	B	12	9	21
	C	9	6	15
2º Ensinanza secundaria obrigatoria PMAR	C	2	4	6
3º Ensinanza secundaria obrigatoria	A	15	9	24
	B	11	13	24
	C	12	7	19
3º Ensinanza secundaria obrigatoria PMAR	C	4	4	8
4º Ensinanza secundaria obrigatoria Ensinanzas académicas	A	10	11	21
	B	16	9	25
	C	7	3	10
4º Ensinanza secundaria obrigatoria Ensinanzas aplicadas	C	6	10	16
1º Bacharelato Ciencias	A	4	4	8
	B	16	12	28
1º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	A	5	7	12
1º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Humanidades	A	8	2	10
2º Bacharelato Ciencias	B	9	11	20
2º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	A	10	8	18
	B	0	1	1
2º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Humanidades	A	4	2	6
(A)-1º Bacharelato Ciencias	A	4	0	4

(A)-1º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	A	4	3	7
(A)-2º Bacharelato Ciencias	A	2	5	7
(A)-2º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	A	6	4	10
(A)-2º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Humanidades	A	0	1	1
1º Administración e finanzas	A	7	5	12
1º Carrozaría	A	0	9	9
1º Electromecánica de vehículos automóbiles	A	2	7	9
1º Instalacións eléctricas e automáticas	A	0	8	8
1º Mantemento de vehículos	A	0	11	11
1º Servizos administrativos	A	12	6	18
1º Sistemas electrotécnicos e automatizados	A	0	16	16
1º Soldadura e caldeiraría	A	2	18	20
1º Xestión administrativa	A	16	4	20
2º Administración e finanzas	A	11	1	12
	B	2	2	4
2º Carrozaría	A	0	6	6
	B	0	4	4
2º Electromecánica de vehículos automóbiles	A	0	16	16
	B	0	2	2
2º Instalacións eléctricas e automáticas	A	0	7	7
2º Mantemento de vehículos	A	0	8	8
2º Servizos administrativos	A	5	6	11
	B	3	0	3
2º Sistemas electrotécnicos e automatizados	A	0	10	10
	B	0	1	1
2º Soldadura e caldeiraría	A	0	7	7
	B	0	5	5
2º Xestión administrativa	A	7	1	8
(A)-Xestión administrativa	A	9	5	14
	B	6	1	7
(A)-ESO Módulo 1 (1º Cua.)	A	2	8	10
(A)-ESO Módulo 3 (1º Cua.)	A	19	13	32
(A)-ESO Módulo 4 (2º Cua.)	A	0	1	1
	Totais	331	385	716

Outras características

Non hai ningunha outra característica salientable.

OBXECTIVOS BACHARELATO

a. Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b. Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
c. Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
d. Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
e. Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
f. Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
g. Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
h. Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
i. Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
l. Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
m. Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
n. Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
ñ. Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
o. Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
p. Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

4.- Secuenciación e temporalización dos contidos ANATOMÍA APLICADA - 1º BAC

Aval.	UNIDADES DIDÁCTICAS			REFERENCIA LIBRO TEXTO	Temporalización		Probos Aval.
	Tema	Bloque	CONTIDO		Mes	Sesiões	
1ª		B8	ELEMENTOS COMÚNS	NON EXISTE LIBRO DE TEXTO. A MATERIA SE TRABALLA A PARTIR DOS CONTIDOS PUBLICADOS NA PÁXINA WEB DA ASIGNATURA			
	0	B8.1.	Tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de aprendizaxe.		TODO O CURSO	TODO O CURSO	
		B8.2.	Metodoloxía científica de traballo na resolución de problemas sobre o funcionamento humano, a saúde, a motricidade humana e as actividades artísticas.				
		B8.3.	Traballo en grupo. Técnicas de aprendizaxe cooperativa.				
		B2	ORGANIZACIÓN BÁSICA DO CORPO HUMANO				
	1	B2.1.	Niveis de organización do corpo humano.		SETEMBRO - OUTUBRO	* Nº DE SESIÖNS VARIABLE	EXAME E/OU TRABALLO
		B2.2.	Funciões vitais.				
		B2.3.	Órganos e sistemas do corpo humano. Localización e funciões básicas.				
		B3	O SISTEMA LOCOMOTOR				
	2	B3.1.	Estrutura e funcionamento do sistema locomotor.		NOVEMBRO - DECEMBRO	* NÚMERO DE SESIÖNS VARIABLE	EXAME
		B3.2.	Tipos de ósos, músculos e articulacións.				
		B3.3.	Funcionamento nos movementos propios das actividades artísticas, deportivas e diarias.				
		B3.4.	Anatomía funcional.				
		B3.5.	Fisioloxía muscular.				
		B3.6.	Biomecánica do movemento humano. Aplicación aos xestos motores das actividades artísticas, deportivas e cotiás.				
B3.7.		Adaptacións que se producen no sistema locomotor como resultado da práctica sistematizada de actividade física e de actividades artísticas.					
B3.8.		Alteracións posturais: identificación, causas e corrección.					
B3.9.		Hábitos saudables de hixiene postural na práctica das actividades artísticas, deportivas e cotiás.					
B3.10.		Lesións do aparello locomotor nas actividades artísticas, deportivas e cotiás. Hábitos saudables e prevención de lesións.					
B3.11.		Importancia do queceamento e da volta á calma na práctica de actividades artísticas, deportivas.					
2ª		B4	O SISTEMA CARDIOPULMONAR	NON EXISTE LIBRO DE TEXTO. A MATERIA SE TRABALLA A PARTIR DOS CONTIDOS PUBLICADOS NA PÁXINA WEB DA ASIGNATURA	XANEIRO - MARZO	* NÚMERO DE SESIÖNS VARIABLE	** EXAME
	3	B4.1.	Sistema respiratorio: características, estrutura e funciões.				
		B4.2.	Fisioloxía da respiración.				
		B4.3.	Coordinación da respiración co movemento corporal e a súa intensidade.				
		B4.4.	Sistema cardiovascular: características, estrutura e funciões.				
		B4.5.	Fisioloxía cardíaca e da circulación.				
		B4.6.	Parámetros de saúde cardiovascular. Análise de hábitos e costumes saudables.				
		B4.7.	Principios de acondicionamento cardiopulmonar para a mellora do rendemento en actividades artísticas que requiran de traballo físico.				
		B4.8.	Características, estrutura e funciões do aparello fonador.				
		B4.9.	Principais patoloxías do sistema cardiopulmonar e as súas causas.				
		B4.10.	Principais patoloxías que afectan o aparello fonador e as súas causas.				
B4.11.		Pautas e costumes saudables para o sistema cardiorespiratorio e o aparello de fonación.					
3ª		B5	BLOQUE 5: O SISTEMA DE ACHEGA E UTILIZACIÓN DA ENERXÍA	NON EXISTE LIBRO DE TEXTO. A MATERIA SE TRABALLA A PARTIR DOS CONTIDOS PUBLICADOS NA PÁXINA WEB DA ASIGNATURA	ABRIL - MAIO	* NÚMERO DE SESIÖNS VARIABLE	** EXAME
	4	B5.1.	Metabolismo humano.				
		B5.2.	Principais vías metabólicas de obtención de enerxía. Metabolismo aeróbico e anaeróbico.				
		B5.3.	Metabolismo enerxético e actividade física. Mecanismos para a mellora da eficiencia de acción.				
		B5.4.	Mecanismos fisiolóxicos presentes na aparición da fatiga e no proceso de recuperación.				
		B5.5.	Sistema dixestivo: características, estrutura e funciões.				
		B5.6.	Fisioloxía do proceso dixestivo.				
		B5.7.	Alimentación e nutrición. Tipos de nutrientes.				
		B5.8.	Dieta equilibrada e a súa relación coa saúde. Tipos de alimentos. Balance enerxético.				
		B5.9.	Necesidades de alimentación en función da actividade realizada.				
		B5.10.	Hidratación. Pautas saudables de consumo en función da actividade realizada.				
		B5.11.	Trastornos do comportamento nutricional: dietas restritivas, anorexia e bulimia. Efectos sobre a saúde.				
		B5.12.	Factores sociais e derivados da propia actividade artística que conducen á aparición de distintos tipos de trastorno do comportamento nutricional.				
		B6	BLOQUE 6: OS SISTEMAS DE COORDINACIÓN E DE REGULACIÓN				

	5	B6.1.	Sistema nervioso: características, estrutura e funcións. Movements reflexos e voluntarios.	MAIO - XUÑO	* NÚMERO DE SESIÓNS VARIABLE	** EXAME	
		B6.2.	Sistema endócrino: características, estrutura e funcións.				
		B6.3.	Fisioloxía do sistema de regulación na práctica das actividades artísticas.				
		B6.4.	A función hormonal na actividade física.				
		B6.5.	Equilibrio hídrico, osmorregulación e termoregulación no corpo humano: mecanismos de acción.				
		B6.6.	Relación dos sistemas de regulación do organismo coa actividade física e coas actividades artísticas.				
	B7	BLOQUE 7: EXPRESIÓN E COMUNICACIÓN CORPORAL					
	6	B7.1.	Posibilidades artístico-expresivas e de comunicación do corpo e do movemento.	XUÑO	* NÚMERO DE SESIÓNS VARIABLE	TRABALLO	
		B7.2.	Achegas das actividades artísticas corporais no desenvolvemento persoal do/da artista e da sociedade.				
		B7.3.	Danza, teatro físico e outras manifestacións artísticas que lle permiten ao ser humano expresarse corporalmente.				
		B7.4.	Toma de conciencia do corpo e do espazo. Elementos rítmicos. Focos expresivos do corpo.				
		B7.5.	A linguaxe corporal como fonte de desenvolvemento creativo.				

* O NUMERO DE SESIÓNS É VARIABLE, DEPENDENDO DAS NECESIDADES DO GRUPO E DE DIVERSOS IMPREVISTOS (FOLGAS, ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES, CHARLAS, ETC.)

** O EXAME PODERÁ BASEARSE NO CUESTIONARIO REALIZADO POLO ALUMNADO DURANTE A ELABORACIÓN DO XOGO DE "ANATOTRIVIAL" CON ALGUNHA APLICACIÓN INFORMÁTICA TIPO KAHOOT, REMIND OU EQUIVALENTE.

5.- Relacionar aspectos curriculares para cada unidade

Temas		1ª AVALIACIÓN				Estándares de aprendizaxe avaliados/ Indicadores de logro (1)	Grao mínimo de execución	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación			Temas transversais											
		Identif. Contidos	Identif. Criterios	Identif. estándar	Competencias clave			Estándares de aprendizaxe	Proba escrita	Instrumentos		Rúbrica (2)	Temas transversais									
										T. individual	T. grupo		CL	EO	F	CA	TIC	EMP	EC	PV		
										Obxervación												
TEMA 0	CONTIDOS COMÚNS	B8.1	B8.1	AAB8.1.1.	CD, CAA	Compila información, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación, de forma sistematizada e aplicando criterios de procura que garantan o acceso a fontes actualizadas e rigorosas na materia.	50%	X			X			X								
				AAB8.1.2.	CCL, CD	Comunica e comparte a información coa ferramenta tecnolóxica axeitada, para a súa discusión ou difusión.	50%				X		X	X	X							
		B8.2	B8.2	AAB8.2.1.	CMCCT, CAA	Aplica unha metodoloxía científica na formulación e na resolución de problemas sinxelos sobre algunhas funcións importantes da actividade artística.	50%				X	X										
				AAB8.2.2.	CAA, CSIEE	Amosa curiosidade, creatividade, actividade indagadora e espírito crítico, e recoñece que son trazos importantes para aprender a aprender.	50%								X							
				AAB8.2.3.	CAA, CMCCT, CSIEE	Coñece e aplica métodos de investigación que permitan desenvolver proxectos propios.	50%								X							
		B8.3	B8.3	AAB8.3.1.	CAA, CSIEE	Participa na planificación das tarefas, asumindo o traballo encomendado, e comparte as decisións tomadas en grupo.	50%				X				X	X						
				AAB8.3.2.	CAA, CSC	Valora e reforza as achegas enriquecedoras dos compañeiros e das compañeiras, e apoia o traballo das demais persoas.	50%									X						
		TEMA 1	ORGANIZACIÓN BÁSICA DO CORPO HUMANO	B2.1 / B2.2 / B2.3	B2.1	AAB2.1.1.	CMCCT				Diferencia os niveis de organización do corpo humano.	100%	X	X		X	X		X			
						AAB2.1.2.	CMCCT				Describe a organización xeral do corpo humano utilizando diagramas e modelos.	50%				X	X		X			
						AAB2.1.3.	CMCCT				Especifica as funcións vitais do corpo humano, sinalando as súas características máis salientables.	100%				X	X		X			
AAB2.1.4.	CMCCT					Localiza os órganos e os sistemas, e relaciónaos coas súas funcións.	100%	X	X		X											
TEMA 2	O SISTEMA LOCOMOTOR	B3.1 / B3.2	B3.1	AAB3.1.1.	CMCCT	Describe a estrutura e a función do sistema esquelético en relación coa mobilidade do corpo humano.	100%	X	X		X	X	X									
				AAB3.1.3.	CMCCT	Diferencia os tipos de articulacións en relación coa mobilidade que permiten.	75%	X	X		X	X	X									
				AAB3.1.2.	CMCCT	Identifica o tipo de óso vinculándoo coa súa función.	75%	X	X		X	X	X									
				AAB3.1.5.	CMCCT	Diferencia os tipos de músculo en relación coa súa función.	75%				X	X	X									
				AAB3.1.4.	CMCCT	Describe a estrutura e a función do sistema muscular, identificando a súa funcionalidade como parte activa do sistema locomotor.	75%	X	X		X	X	X									
				AAB3.1.6.	CMCCT	Describe a fisioloxía e o mecanismo da contracción muscular.	50%				X	X										
		B3.4 / B3.5 / B3.6 / B3.7	B3.2	AAB3.2.1.	CMCCT	Interpreta os principios da mecánica e da cinética, aplicándoos ao funcionamento do aparello locomotor e ao movemento.	50%	X	X		X	X										
				AAB3.2.2.	CCL, CMCCT	Identifica os ósos, as articulacións e os músculos principais implicados en diversos movementos, utilizando a terminoloxía axeitada.	100%	X	X		X	X										
				AAB3.2.3.	CMCCT	Relaciona a estrutura muscular coa súa función na execución dun movemento e as forzas que actúan neste.	50%	X	X		X	X										
				AAB3.2.4.	CMCCT	Relaciona diferentes tipos de pancas coas articulacións do corpo humano e coa participación muscular nos seus movementos.	50%			X	X											
AAB3.2.5.	CMCCT	Clasifica os principais movementos articulares en función dos planos e dos eixes do espazo.	100%	X	X		X	X														
AAB3.2.6.	CMCCT	Argumenta os efectos da práctica sistematizada de exercicio físico sobre os elementos estruturais e funcionais do sistema locomotor, en relación coas actividades artísticas ou deportivas e os estilos de vida.	25%		X		X	X			X											
AAB3.3.1.	CMCCT	Identifica as alteracións máis importantes derivadas do mal uso postural e propón alternativas saudables.	75%				X	X			X											

		B3.8 / B3.9	B3.3	AAB3.3.2.	CMCCT, CSIEE	Controla a súa postura e aplica medidas preventivas na execución de movementos propios das actividades artísticas, deportivas ou cotiás, e valora a súa influencia na saúde.	75%		X			X						X		
		B3.10 / B3.11	B3.4	AAB3.4.1.	CMCCT	Identifica as principais patoloxías e lesións relacionadas co sistema locomotor nas actividades artísticas, deportivas ou cotiás, e xustifica as súas causas principais.	75%					X								
				AAB3.4.2.	CMCCT, CSIEE	Analiza posturas e xestos motores das actividades artísticas, deportivas e cotiás, aplicando os principios de ergonomía, e propón alternativas para traballar de forma segura e evitar lesións.	75%						X						X	
2ª AVALIACIÓN																				
TEMA 3	SISTEMA CARDIOPULMONAR	B4.1 / B4.2 / B4.3 / B4.4 / B4.5 / B4.6 / B4.7	B4.1	AAB4.1.1.	CMCCT	Describe a estrutura e a función dos pulmóns, detallando o intercambio de gases que ten lugar neles e a dinámica de ventilación pulmonar asociada.	100%	X (3)	X		X	X	X	X						
				AAB4.1.2.	CMCCT	Describe a estrutura e a función do sistema cardiovascular, explicando a regulación e a integración de cada componente.	100%				X	X	X	X						
				AAB4.1.3.	CMCCT	Relaciona o latexo cardíaco, o volume e a capacidade pulmonar coa actividade física asociada a actividades artísticas de diversa índole.	75%				X	X		X						
		B4.8 / B4.9 / B4.10 / B4.11	B4.2	AAB4.2.1.	CMCCT	Identifica os órganos respiratorios implicados na declamación e no canto.	100%	X (3)	X		X	X	X	X						
				AAB4.2.2.	CMCCT	Identifica a estrutura anatómica do aparello de fonación, e describe as interaccións entre as estruturas que o integran.	25%				X	X	X	X						
				AAB4.2.3.	CMCCT	Identifica as principais patoloxías que afectan o sistema cardiopulmonar en relación coas causas máis habituais e cos seus efectos nas actividades artísticas, deportivas, cotiás.	50%				X	X		X			X			
				AAB4.2.4.	CMCCT	Identifica as principais patoloxías que afectan a o aparello de fonación en relación coas causas máis habituais.	50%				X	X		X			X		X	
				AAB4.2.5.	CMCCT	Recoñece hábitos e costumes saudables para o sistema cardiorrespiratorio e o aparello de fonación, nas accións motoras inherentes ás actividades artísticas corporais, deportivas e na vida cotiá.	50%		X		X	X		X		X	X			
3ª AVALIACIÓN																				
TEMA 4	SISTEMA DE ACHEGA E UTILIZACIÓN DA ENERXÍA	B5.1 / B5.2 / B5.3 / B5.4	B5.1	AAB5.1.1.	CMCCT	Describe os procesos metabólicos de produción de enerxía polas vías aeróbica e anaeróbica, e xustifica o seu rendemento enerxético e a súa relación coa intensidade e a duración da actividade.	100%	X (3)	X		X	X	X	X						
				AAB5.1.2.	CMCCT	Xustifica o papel do ATP como transportador da enerxía libre, asociándoo coa subministración continua e adaptada ás necesidades do corpo humano.	100%				X	X		X						
				AAB5.1.3.	CMCCT	Identifica tanto os mecanismos fisiolóxicos que conducen a un estado de fatiga física como os mecanismos de recuperación.	75%				X	X		X						
		B5.5 / B5.6 / B5.7	B5.2	AAB5.2.1.	CMCCT	Identifica a estrutura dos aparellos e dos órganos que interveñen nos procesos de dixestión e absorción dos alimentos e nutrientes, en relación coas súas funcións en cada etapa	100%	X (3)	X		X	X	X	X						
				AAB5.2.2.	CMCCT	Distingue os procesos que interveñen na dixestión e na absorción dos alimentos e dos nutrientes, vinculándoos coas estruturas orgánicas implicadas en cada un.	100%				X	X		X						
		B5.8 / B5.9 / B5.10	B5.3	AAB5.3.1.	CMCCT	Discrimina os nutrientes enerxéticos dos non enerxéticos, en relación cunha dieta sa e equilibrada.	100%	X (3)	X		X	X		X						
				AAB5.3.2.	CMCCT	Relaciona a hidratación co mantemento dun estado saudable, calculando o consumo de auga diario necesario en distintas circunstancias ou actividades.	100%				X	X	X	X						
				AAB5.3.3.	CMCCT	Elabora dietas equilibradas, calculando o balance enerxético entre inxestión e actividade, e argumenta a súa influencia na saúde e no rendemento físico.	75%				X	X	X	X			X			
				AAB5.3.4.	CMCCT	Recoñece hábitos alimentarios saudables e prexudiciais para a saúde, e saca conclusións para mellorar o benestar persoal.	100%				X	X		X			X		X	
		B5.11 / B5.12	B5.4	AAB5.4.1.	CMCCT	Identifica os principais trastornos do comportamento nutricional e argumenta os efectos que teñen para a saúde.	75%	X (3)	X		X	X		X			X			
				AAB5.4.2.	CSC	Recoñece os factores sociais, incluíndo os derivados do propio traballo artístico que conducen á aparición nos trastornos do comportamento nutricional.	50%				X	X		X			X		X	
INICIACIÓN E N	B6.1 / B6.2 / B6.3	B6.1	AAB6.1.1.	CMCCT	Describe a estrutura e as funcións dos sistemas implicados no control e na regulación da actividade do corpo humano, establecendo a asociación entre eles.	100%		X		X	X	X	X							
			AAB6.1.2.	CMCCT	Recoñece as diferenzas entre os movementos reflexos e os voluntarios, asociándoos ás estruturas nerviosas implicadas neles.	100%		X		X	X	X	X							

TEMA 5	SISTEMAS DE COORDINACIÓN E REGULACIÓN	B6.4 / B6.5 / B6.6	B6.2	CMCCT	Interpreta a fisioloxía do sistema de regulación, indicando as interaccións entre as estruturas que o integran e a execución de actividades artísticas.	75%	X (3)	X		X	X	X				
				CMCCT	Describe a función das hormonas e o importante papel que xogan na actividade física.	100%		X		X	X	X				
				CMCCT	Analiza o proceso de termorregulación e de regulación de augas e sales en relación coa actividade física.	100%		X		X	X	X				
				CMCCT	Valora os beneficios do mantemento dunha función hormonal para o rendemento físico do/da artista e/ou na vida cotiá.	75%		X		X	X	X		X		
TEMA 6	EXPRESIÓN E COMUNICACIÓN CORPORAL	B7.1 / B7.2	B7.1	CSC, CCEC	Recoñece e explica o valor expresivo, comunicativo e cultural das actividades practicadas como contribución ao desenvolvemento integral da persoa.	25%	X								X	
				CSC, CCEC	Recoñece e explica o valor social das actividades artísticas corporais, desde o punto de vista tanto de practicante como de espectador.	25%							X			
		B7.3	B7.2	CCEC	Identifica os elementos básicos do corpo e o movemento como recurso expresivo e de comunicación.	25%				X	X					
				CSC, CCEC	Utiliza o corpo e o movemento como medio de expresión e de comunicación, e valora o seu valor estético.	25%								X		
		B7.4 / B7.5	B7.3	CCEC	Conxuga a execución dos elementos técnicos das actividades de ritmo e expresión ao servizo da intencionalidade.	25%						X				
				CCEC, CSIEE	Aplica habilidades específicas expresivo-comunicativas para enriquecer as posibilidades de resposta creativa.	25%								X	X	

LENGUA TRANSVERSAIS

- CL Comprensión lectora
- EOE Expresión oral e escrita
- CA Comunicación audiovisual
- TIC Tecnoloxías da información e da comunicación
- EMP Emprendemento
- EC Educación cívica
- PV Prevención da violencia

(1) A partir de cada estándares pódense determinar "indicadores de logro" máis precisos que indiquen o nivel de adquisición do mesmo. O instrumento máis idóneo é a rúbrica.

(2) As rúbricas utilízanse para avaliar as producións do alumnado: traballos de aplicación, síntese, textos escritos, etc.

(3) O exame poderá basearse no cuestionario realizado polo alumnado durante a elaboración do xogo de "AnatoTrivial" con algunha aplicación informática tipo Kahoot, Remind ou equivalente.

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

CCL	Comunica e comparte a información coa ferramenta tecnolóxica axeitada, para a súa discusión ou difusión.
	Identifica os ósos, as articulacións e os músculos principais implicados en diversos movementos, utilizando a terminoloxía axeitada.
	Aplica unha metodoloxía científica na formulación e na resolución de problemas sinxelos sobre algunhas funcións importantes da actividade artística.
	Coñece e aplica métodos de investigación que permitan desenvolver proxectos propios.
	Diferencia os niveis de organización do corpo humano.
	Describe a organización xeral do corpo humano utilizando diagramas e modelos.
	Especifica as funcións vitais do corpo humano, sinalando as súas características máis salientables.
	Localiza os órganos e os sistemas, e relaciónaos coas súas funcións.
	Describe a estrutura e a función do sistema esquelético en relación coa mobilidade do corpo humano.
	Identifica o tipo de óso vinculándoo coa súa función.
	Diferencia os tipos de articulacións en relación coa mobilidade que permiten.
	Describe a estrutura e a función do sistema muscular, identificando a súa funcionalidade como parte activa do sistema locomotor.
	Diferencia os tipos de músculo en relación coa súa función.
	Describe a fisioloxía e o mecanismo da contracción muscular.
	Interpreta os principios da mecánica e da cinética, aplicándoos ao funcionamento do aparello locomotor e ao movemento.
	Identifica os ósos, as articulacións e os músculos principais implicados en diversos movementos, utilizando a terminoloxía axeitada.
	Relaciona a estrutura muscular coa súa función na execución dun movemento e as forzas que actúan neste.
	Relaciona diferentes tipos de pancas coas articulacións do corpo humano e coa participación muscular nos seus movementos.
	Clasifica os principais movementos articulares en función dos planos e dos eixes do espazo.
	Argumenta os efectos da práctica sistematizada de exercicio físico sobre os elementos estruturais e funcionais do sistema locomotor, en relación coas actividades artísticas ou deportivas e os estilos de vida.
	Identifica as alteracións máis importantes derivadas do mal uso postural e propón alternativas saudables.
	Controla a súa postura e aplica medidas preventivas na execución de movementos propios das actividades artísticas, deportivas ou cotiás, e valora a súa influencia na saúde.
	Identifica as principais patoloxías e lesións relacionadas co sistema locomotor nas actividades artísticas, deportivas ou cotiás, e xustifica as súas causas principais.
	Analiza posturas e xestos motores das actividades artísticas, deportivas e cotiás, aplicando os principios de ergonomía, e propón alternativas para traballar de forma segura e evitar lesións.
	Describe a estrutura e a función dos pulmóns, detallando o intercambio de gases que ten lugar neles e a dinámica de ventilación pulmonar asociada.
	Describe a estrutura e a función do sistema cardiovascular, explicando a regulación e a integración de cada compoñente.

CMCCT

Relaciona o latexo cardíaco, o volume e a capacidade pulmonar coa actividade física asociada a actividades artísticas de diversa índole.
Identifica os órganos respiratorios implicados na declamación e no canto.
Identifica a estrutura anatómica do aparello de fonación, e describe as interaccións entre as estruturas que o integran.
Identifica as principais patoloxías que afectan o sistema cardiopulmonar en relación coas causas máis habituais e cos seus efectos nas actividades artísticas.
Identifica as principais patoloxías que afectan a o aparello de fonación en relación coas causas máis habituais.
Recoñece hábitos e costumes saudables para o sistema cardiorrespiratorio e o aparello de fonación, nas accións motoras inherentes ás actividades artísticas corporais e na vida cotiá.
Describe os procesos metabólicos de produción de enerxía polas vías aeróbica e anaeróbica, e xustifica o seu rendemento enerxético e a súa relación coa intensidade e a duración da actividade.
Xustifica o papel do ATP como transportador da enerxía libre, asociándoo coa subministración continua e adaptada ás necesidades do corpo humano.
Identifica tanto os mecanismos fisiolóxicos que conducen a un estado de fatiga física como os mecanismos de recuperación.
Identifica a estrutura dos aparellos e dos órganos que interveñen nos procesos de dixestión e absorción dos alimentos e nutrientes, en relación coas súas funcións en cada etapa
Distingue os procesos que interveñen na dixestión e na absorción dos alimentos e dos nutrientes, vinculándoos coas estruturas orgánicas implicadas en cada un.
Discrimina os nutrientes enerxéticos dos non enerxéticos, en relación cunha dieta sa e equilibrada.
Relaciona a hidratación co mantemento dun estado saudable, calculando o consumo de auga diario necesario en distintas circunstancias ou actividades.
Elabora dietas equilibradas, calculando o balance enerxético entre inxestión e actividade, e argumenta a súa influencia na saúde e no rendemento físico.
Recoñece hábitos alimentarios saudables e prexudiciais para a saúde, e saca conclusións para mellorar o benestar persoal.
Identifica os principais trastornos do comportamento nutricional e argumenta os efectos que teñen para a saúde.
Describe a estrutura e as funcións dos sistemas implicados no control e na regulación da actividade do corpo humano, establecendo a asociación entre eles.
Recoñece as diferenzas entre os movementos reflexos e os voluntarios, asociándoos ás estruturas nerviosas implicadas neles.
Interpreta a fisioloxía do sistema de regulación, indicando as interaccións entre as estruturas que o integran e a execución de actividades artísticas.
Describe a función das hormonas e o importante papel que xogan na actividade física.
Analiza o proceso de termorregulación e de regulación de augas e sales en relación coa actividade física.
Valora os beneficios do mantemento dunha función hormonal para o rendemento físico do/da artista.
CD
Compila información, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación, de forma sistematizada e aplicando criterios de procura que garantan o acceso a fontes actualizadas e rigorosas na materia.

	Comunica e comparte a información coa ferramenta tecnolóxica axeitada, para a súa discusión ou difusión.
CAA	Compila información, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación, de forma sistematizada e aplicando criterios de procura que garantan o acceso a fontes actualizadas e rigorosas na materia.
	Aplica unha metodoloxía científica na formulación e na resolución de problemas sinxelos sobre algunhas funcións importantes da actividade artística.
	Amosa curiosidade, creatividade, actividade indagadora e espírito crítico, e recoñece que son trazos importantes para aprender a aprender.
	Coñece e aplica métodos de investigación que permitan desenvolver proxectos propios.
	Participa na planificación das tarefas, asumindo o traballo encomendado, e comparte as decisións tomadas en grupo.
	Valora e reforza as achegas enriquecedoras dos compañeiros e das compañeiras, e apoia o traballo das demais persoas.
CSC	Valora e reforza as achegas enriquecedoras dos compañeiros e das compañeiras, e apoia o traballo das demais persoas.
	Recoñece os factores sociais, incluíndo os derivados do propio traballo artístico que conducen á aparición nos trastornos do comportamento nutricional.
	Recoñece e explica o valor expresivo, comunicativo e cultural das actividades practicadas como contribución ao desenvolvemento integral da persoa.
	Recoñece e explica o valor social das actividades artísticas corporais, desde o punto de vista tanto de practicante como de espectador.
	Utiliza o corpo e o movemento como medio de expresión e de comunicación, e valora o seu valor estético.
CSIEE	Amosa curiosidade, creatividade, actividade indagadora e espírito crítico, e recoñece que son trazos importantes para aprender a aprender.
	Coñece e aplica métodos de investigación que permitan desenvolver proxectos propios.
	Participa na planificación das tarefas, asumindo o traballo encomendado, e comparte as decisións tomadas en grupo.
	Controla a súa postura e aplica medidas preventivas na execución de movementos propios das actividades artísticas, deportivas ou cotiás, e valora a súa influencia na saúde.
	Analiza posturas e xestos motores das actividades artísticas, deportivas e cotiás, aplicando os principios de ergonomía, e propón alternativas para traballar de forma segura e evitar lesións.
	Aplica habilidades específicas expresivo-comunicativas para enriquecer as posibilidades de resposta creativa.
CCEC	Recoñece e explica o valor expresivo, comunicativo e cultural das actividades practicadas como contribución ao desenvolvemento integral da persoa.
	Recoñece e explica o valor social das actividades artísticas corporais, desde o punto de vista tanto de practicante como de espectador.
	Identifica os elementos básicos do corpo e o movemento como recurso expresivo e de comunicación.
	Utiliza o corpo e o movemento como medio de expresión e de comunicación, e valora o seu valor estético.
	Conxuga a execución dos elementos técnicos das actividades de ritmo e expresión ao servizo da intencionalidade.
	Aplica habilidades específicas expresivo-comunicativas para enriquecer as posibilidades de resposta creativa.

METODOLOXÍA

Aspectos xerais

Os contidos da materia serán adaptados, na medida do posible, ás necesidades do alumnado. Dado que a materia está inicialmente adaptada ás ensinanzas da modalidade de bacharelato artístico e, non obstante, ningún dos alumnos/as teñen interese nas especialidades artísticas e si nas sanitarias, se intentarán adaptar os contidos ás ensinanzas relacionadas co campo da saúde, con actividades deportivas ou coa vida cotiá.

Cando sexa posible, se intentará partir dos coñecementos iniciais do alumnado, realizando un repaso dos seus coñecementos previos e ampliando contidos.

Na medida do posible, e sempre que haxa disponibilidad, se recurrirá ao emprego das TIC

Se combinarán as sesións teóricas coa realización de actividades ou tarefas por parte do alumnado, de forma individual e grupal.

Na parte correspondente ao traballo grupal, a profesora terá un papel orientador para facilitar a realización das tarefas por parte do alumnado.

Estratexias metodolóxicas

Para cada tema se realizará un tanteo xeral dos coñecementos iniciais do alumnado sobre os contidos da materia. Realizarase o repaso deses contidos mediante distintas estratexias: poderase recurrir á revisión deses contidos na páxina web ou noutras fontes de información ou ben, se prantexará a realización de tarefas ou actividades por parte do alumnado, de forma individual ou en grupos de traballo, nos que se incluírán cuestionarios tipo test mediante o emprego de aplicacións online (Kahoot, Remind,...), lecturas de artigos de actualidade relacionadas cós contidos dos temas, preparación de traballos e exposición oral na aula, etc. Algunhas destas actividades ou tarefas poderán ser prantexadas para subir a puntuación final de cada avaliación ata un máximo de 1 punto.

Para determinados contidos se realizarán exames, normalmente escritos. Na maioría dos casos, esas probas serán exames tipo test, de resposta curta ou mixtas (con varios tipos de cuestións), que incluírán múltiples imaxes relacionadas cos contidos da materia.

Aqueles contidos que sexan considerados suficientemente importantes como para poder comprender outros contidos poderán ser incluídos en varios exames ou probas diferentes.

En función dos resultados obtidos nas probas tipo escritas que se realicen e dos contidos que se avalíen en cada proba, se valorará a necesidade de realizar probas de recuperación ou non.

Secuenciación de traballo na aula

Dinámica xeral

A materia será traballada a partir dos contidos publicados na páxina web da asignatura:

<https://sites.google.com/site/anatomiaaplicada1baccurso1516/home>

* O profesorado explicará determinados contidos a partir do material publicado na páxina web, ou ben noutras páxinas web de consulta.

* O alumnado deberá resolver unha serie de actividades, realizar diversas tarefas ou traballos, de forma individual ou por equipos ou grupos de traballo colaborativo.

* As tarefas ou actividades que deberá realizar o alumnado poderá incluír actividades baseadas na lectura e comprensión de textos ou artigos de actualidade, a realización de esquemas sobre os contidos, a realización e/ou exposición oral de traballos, a ampliación de información sobre determinados fenómenos, procesos, lesións, etc.

* Tamén poderá incluírse a realización, mediante traballo de grupo, de xogos tipo "Trivial", con cuestionarios elaborados e postos a proba por eles mesmos.

Avaliación:

* No caso dos contidos novos, será realizadas diversas probas, normalmente probas escritas tipo test, de resposta curta, mixtas,... para avaliar a adquisición de coñecementos por parte do alumnado e o seu nivel de comprensión.

* Se revisarán os traballos ou tarefas realizados por equipos e/ou individuais.

* Se terá en conta a observación do traballo na aula.

Outras decisións metodolóxicas:

• Agrupamentos

As actividades ou tarefas realizadas polos alumnos poderán ser levadas a cabo de forma individual ou en grupos de entre 2 e 5 persoas, dependendo de diversos factores tales como o grao de dificultade da tarefa, a extensión do traballo, os prazos, etc.

• Tempos

Os tempos serán adaptados ás necesidades do alumnado, ás dificultades da materia dentro de cada unidade ou tema, á dispoñibilidade das instalacións axeitadas para a realización de tarefas, etc.

• Espazos

Como norma xeral, se traballará no laboratorio de Bioloxía e Xeoloxía, aínda que para a realización das tarefas será necesario o emprego dunha aula TIC. Tamén se poderá recurrir ao uso doutros espazos como o ximnasio, etc.

• Materiais

A priori, se traballará co material colgado na páxina web, aínda que tamén poderáse recurrir á información publicada noutras páxinas de interese, ao emprego de diversos modelos anatómicos e outros materiais apropiados para a materia.

• Recursos didácticos

Os contidos serán colgados na páxina web da asignatura. Puntualmente, o profesorado aportará ao alumnado material impreso varío.

Tamén poderá recurrirse ás diversas páxinas de consulta que propoña a profesora da materia.

AVALIACIÓN

Avaliación inicial

Non se realizará proba inicial. No seu lugar, se irá consultando ao alumnado o nivel de coñecementos que teñen para as distintas unidades ou temas que se vaian impartindo.

Procedemento avaliación continua

Como norma xeral, realizaranse un mínimo de 2 probas escritas por trimestre, dependendo da duración do trimestre, do número de clases, etc. Pode ocorrer que os contidos dalgún tema sexan impartidos ao finalizar algún trimestre-avaliación e polo tanto proba sexa realizada no seguinte trimestre-avaliación.

Como norma xeral, as probas escritas, serán tipo test ou de resposta curta. Excepcionalmente poderá prantexarse a posibilidade de realizar algunha proba escrita con cuestións de resposta curta, de resposta longa, de razoar, de interpretación de imaxes, gráficos ou debuxos, etc.

A calificación da probas escritas, traballos, caderno... realizarase segundo se establece na folia nº 5 do presente documento.

A puntuación das probas escritas representarán o 80% da nota da avaliación, e o 20% restante corresponderá á puntuación dos outros instrumentos de avaliación (probas orais, traballos individuais, traballos grupais, etc.). Neste segundo caso, o 20% repartirase homoxeneamente entre estes instrumentos de avaliación en función do número deles que se aplique).

Para aqueles estándares que se avaliarán por observación directa, valorarase a posibilidade e/ou necesidade de deseñar rúbricas co fin de ser o máis obxectivos posible, elevar o grao de coherencia entre os diferentes cursos que imparte este departamento e sistematizar o traballo docente.

Á nota final de cada avaliación se aplicará o redondeo ao número enteiro máis próximo.

Non se realizarán recuperacións das probas non superadas.

O alumnado con algunha avaliación non superada deberá realizar a correspondente proba escrita de recuperación ao comezo do trimestre seguinte, ou ben ao final do 3º trimestre. Nesta proba será avaliado dos estándares cun grao mínimo de consecución do 100%. Non obstante, se a nota da avaliación non superada non é demasiado baixa, poderá compensar coas notas das outras avaliacións, de forma que non será necesario realizar a recuperación desa avaliación.

De forma excepcional, e como forma de poñer en práctica outras formas de traballo e avaliación, poderá avaliarse a materia tendo en conta os traballos ou tarefas realizadas polo alumnado e os seus resultados, sen necesidade de realizar ningunha proba escrita.

A incomparecencia non xustificada a un exame é motivo de suspenso no trimestre. Pola contra, no caso de non poder asistir a un exame por un motivo xustificadado, o/a profesor/a poderá establecer outra data para facelo, ou determinar unha cualificación en función dos datos que ten do alumnado ata ese momento.

O feito de atopar a algún/ha alumno/a copiando ou con material para facelo durante a realización dunha proba, poderá supor o suspenso dese exame e incluso o suspenso na avaliación de que se trate.

No caso do alumnado que supere tódalas avaliacións, a nota final de xuño calcularase como a media aritmética das tres avaliacións e o resultado redondearase ao enteiro máis próximo. O alumnado que teña algunha avaliación suspensa deberá presentarse á proba final de xuño, que se menciona no apartado seguinte.

Avaliación final ordinaria (xuño)

A proba final será de carácter escrito, e como norma xeral, será unha proba con cuestións tipo test ou de resposta curta.

A proba avaliará os estándares cun grao mínimo de consecución do 100% de cada unha das avaliacións non superadas.

Para calcular a calificación da proba se fará a media aritmética da calificación en base a 10 de cada un dos estándares avaliados e se redondeará ao valor enteiro máis próximo.

No caso de que o alumnado teña aprobada a materia e queira presentarse para subir a nota final da asignatura, poderá facelo, realizando, na data establecida por xefatura de estudos, como norma xeral, unha proba final, escrita, dos estándares da materia. A nota desa proba valorarase sobre un total de 1 punto, de modo que dita puntuación será sumada á nota final da materia.

Avaliación extraordinaria (setembro)

A proba final será de carácter escrito. Nela poderá haber cuestións tipo test, de resposta curta, de resposta longa, interpretación de mapas, gráficos, debuxos de carácter científico, etc.

A proba avaliará os estándares cun grao mínimo de consecución do 100%. Para calcular a calificación da proba se fará a media aritmética da calificación en base a 10 de cada un dos estándares avaliados e se redondeará ao valor enteiro máis próximo.

Recuperación e avaliación de pendentes

Non é posible esta situación, xa que o alumnado está no 1º curso de bacharelato non pode ter materias pendentes ou suspensas de cursos anteriores de bacharelato.

Calquera outro imprevisto que non esté contemplado na presente programación e que teña que ver co procedemento de avaliación o con calqueira outro aspecto relacionada coa asignatura, será resolto en sesión de reunión de departamento e contemplado na acta correspondente.

AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE

Os indicadores de logro do proceso de ensinanza e da práctica docente realizarase ao final do curso, por parte do docente e facilitando unha enquisa adaptada ao alumnado (se valorará recadar a informacións das familias). Os resultados desta avaliación serán reflexados na memoria final deste departamento e tidos en conta na elaboración da programación didáctica do próximo curso.

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Observacións:

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

Observacións:

AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica

A programación didáctica revisarase unha vez por trimestre, agás no primeiro trimestre do curso 2016/17 pois o documento foi elaborado ao longo de dito trimestre.

En cada unha das revisións deixarase constancia por escrito dos contidos que tiveron que ser engadidos ou eliminados, dos cambios na temporalización, nas ponderacións... e das causas que xustificaron estas alteracións.

Os resultados das revisións das programacións serán recollidos na memoria final deste departamento e tidos en conta durante a elaboración da programación didáctica deste departamento para o próximo curso.

Indicadores

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos en determinadas materias de bacharelato.				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bach.].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria. [Só para ESO e bach.].				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bach.].				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes. [Só para ESO e bach.].				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

Observacións:

ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

1.- MEDIDAS ORDINARIAS	A) ORGANIZATIVAS
	Adecuación para algún alumno/a ou grupo da estrutura organizativa do centro e/ou da aula.
	Non existen alumnos/as que requiran da aplicación destas medidas.
	a) Tempos diferenciados, horarios específicos, etc.
	A materia está repartida en 3 sesións semanais das cales unha delas se realiza habitualmente nun aula de informática.
	b) Espazos diferenciados.
	As clases son impartidas no laboratorio de Bioloxía e Xeoloxía e, puntualmente, nun aula de informática.
	c) Materiais e recursos didácticos diferenciados.
	Empréganse os contidos publicados na páxina web da asignatura e material diverso proporcionado pola profesora.
	Desdoblamento de grupos.
Non hai.	
Reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula.	
Non hai.	
1.- MEDIDAS ORDINARIAS	B) CURRICULARES
	Non existen alumnos/as que requiran da aplicación destas medidas.
	Adaptacións metodolóxicas para algún alumno / grupo, como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.
	Adaptación dos tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a.
	Non existen.
Programas de reforzo para o alumnado que tivo promoción sen superar todas as materias.	
Non hai.	
Aplicación personalizada dese programa específico para repetidores da materia.	
Non existen.	
2.- MEDIDAS EXTRAORDINARIAS	A) ORGANIZATIVAS
	Non existen alumnos/as que requiran da aplicación destas medidas.

Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT / AL.

Non existen alumnos/as nestas condicións.

De ser o caso, grupos de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro).

Non existen.

De ser o caso, grupos de adaptación da competencia curricular (alumnado estranxeiro).

Non existen.

Outras medidas organizativas: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.

Non son necesarias.

2.- MEDIDAS EXTRAORDINARIAS**B) CURRICULARES**

Non existen alumnos/as que requiran da aplicación destas medidas.

Adaptacións curriculares na materia.

Non existen.

De ser o caso, agrupamento flexible ou específico autorizado na materia.

Non existen.

Alumnado con flexibilización na escolarización.

Non existen.

Descrición do protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia os reforzos, apoios, adaptación, etc. (coordinación cos PT / AL / outro profesorado de apoio / profesorado do agrupamento / etc.

Non se precisa.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Nivel	Actividade	Localización	Tipo	Mes	Presuposto
1º ESO Bioloxía e Xeoloxía	Xornada de traballo do Proxecto Ríos	A Rigueira (Xove)	Complementaria	Maio	Autobús
3º ESO Bioloxía e Xeoloxía	-----	-----	-----	-----	-----
4º ESO Bioloxía e Xeoloxía	-----	-----	-----	-----	-----
1º BAC Bioloxía e Xeoloxía Anatomía Aplicada	Visita ao Museo de Historia Natural USC * (entrada gratuita o primeiro mércores de mes)	Santiago	Complementaria	Sen datos	Autobús
	Olimpiada de Xeoloxía	Lugo	Extraescolar	7 de febreiro	Autobús
	Excursión a Atapuerca e Museo da Evolución Humana de Burgos (cos dptos. de Xeografía e Historia e Filosofía)	Burgos	Complementaria	Novembro	Autobús
2º BAC Bioloxía	-----	-----	-----	-----	-----
2º FPB	-----	-----	-----	-----	-----

Ademais, o departamento intentará realizar as seguintes actividades ao longo do curso académico:

Saídas de traballo ó entorno do instituto (parque, praia, ría,...), en xeral, a zonas próximas ao centro educativo, de xeito que o percorrido sexa realizado a pé.

Exposicións itinerantes (para todos os niveis).

Actividades organizadas e ofertadas por diferentes institucións e relacionadas coas materias do departamento ou en colaboración con outros departamentos do centro.

DATOS DO DEPARTAMENTO

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Biología e Xeoloxía	1º ESO	A e B	Pilar Asensio Rodríguez
Biología e Xeoloxía	1º ESO	C e D	Belén Pérez Pérez
Biología e Xeoloxía	3º ESO	A, B, C	Celso Guerreiro Pérez
Biología e Xeoloxía	4º ESO	B e C	Celso Guerreiro Pérez
Biología e Xeoloxía	1º BAC	A e parte do B	Pilar Asensio Rodríguez
Biología e Xeoloxía	1º BAC	Parte do B	Belén Pérez Pérez
Anatomía aplicada	1º BAC	A e parte do B	Pilar Asensio Rodríguez
Anatomía aplicada	1º BAC	Parte de B	Celso Guerreiro Pérez
Biología	2º BAC	B	Celso Guerreiro Pérez
Ciencias Aplicadas 2	FPB2	De SERADM e MANVEH	Belén Pérez Pérez

REFERENCIAS NORMATIVAS

- Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).
- Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015). B15 educativa (LOMCE).
- Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29) educativa (LOMCE).
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29). No caso das programacións didácticas de Educación Primaria, Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 9)
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).
- Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).